

Микола Гинда

студент,

Тернопільський національний економічний університет,

СТАН, ОБЛІК ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КРИПТОВАЛЮТ

З розвитком глобалізації, поширенням ІТ-технологій та загальною комп'ютеризацією фінансові системи окремих країн удосконалюються та прогресують. Цей процес сприяє появі нових фінансових інститутів, інструментів та форм взаємодії між людьми. Отже, з'явився альтернативний грошовий обіг, який включає емісію та використання як розрахункового інструмента додаткових грошових знаків, як санкціонованих, так і несанкціонованих публічними органами влади держави, які знаходяться в обігу на одному рівні із законним платіжним засобом. Аналогом традиційних (фіатних) валют стає криптовалюта та її найпоширеніші грошові одиниці, зокрема Bitcoin, Bitcoin Cash, Ethereum, Ripple, EOS, Litecoin. Існування великого обсягу різних видів криптовалют та стрімка зміна курсів потребують постійного моніторингу руху цих грошових одиниць, виявлення сучасних тенденцій грошововалютних систем на світовому ринку. Однак нині існує багато невирішених питань з методичних та правових питань у цій сфері.

Криптографія з метою конфіденційних платежів почала використовуватися у 1990 році в системі DigiCash Девіда Чома, компанія якого збанкрутувала у 1998 році. Однак його платіжна система була централізованою, а вперше термін «криптовалюта» використався після появи пірингової платіжної системи Bitcoin, яка була розроблена у 2009 році людиною або групою осіб під псевдонімом Сатоші Накамото, а також використовує хешування SHA-256 і систему proof-of-work. Пізніше з'явилися інші незалежні від Bitcoin криптовалюти, які названі форками Bitcoin, такі як Namecoin (децентралізована DNS, що використовує однойменну криптовалюту для реєстрації внутрішніх доменів bit), Litecoin (використовує хешування Scrypt, збільшена верхня межа загальної емісії, зменшено час підтвердження транзакцій), PPCoin (використовує гібридний механізм proof-of-work/proof-of-stake, не має верхньої межі на загальний обсяг емісії), Novacoin (аналогічна PPCoin, але використовує scrypt і зменшені коефіцієнти, пов'язані з емісією). Цей термін має багато визначень та тлумачень. Так, у Вікіпедії криптовалюта (від англ. Cryptocurrency) – вид цифрової валюти, емісія та облік якої засновані на асиметричному шифруванні та застосуванні різних криптографічних методів захисту, таких як proof-of-work та/або proof-of-stake. Функціонування системи відбувається децентралізовано в розподіленій комп'ютерній мережі [1]. Згідно з визначенням Bitcoin Security криптовалюта – швидка та надійна система платежів і грошових переказів, заснована на новітніх технологіях і не підконтрольна жодному уряду. Офіційний сайт найпершої та найбільш популярної сьогодні криптовалюти Bitcoin визначає криптовалюту як «інноваційну мережу платежів і новий вид грошей, що використовує P2P-технологію і функціонує без центрального контролюючого органу або банку; обробка транзакцій та емісія виробляються колективно, зусиллями мережі» [2]. Сьогодні існує дуже велика кількість криптовалют. Станом на квітень 2018 року ринок криптовалют налічує більше 1,5 тисячі видів. Ринок криптовалют (або «віртуальних» чи «електронних» грошей) успішно функціонує. Станом на 30 січня 2018 року ринкова капіталізація криптовалют у світі становила 538,4 млрд. дол. США, при цьому 80% цієї суми припадають на десятку лідерів рейтингу цифрових валют. Але на ринку криптовалют стався серйозний обвал, через що загальна капіталізація різко впала, а саме до 396 млрд. дол. США (станом на 5 лютого 2018 року).

Отримати криптовалюту можна: – у приватних осіб (через спеціалізовані сайти); – за допомогою спеціальних обмінних пунктів в онлайн-мережах (WebMoney); в обмінниках їх можна обміняти на інші електронні валюти, відкрити гаманець для їх зберігання за допомогою банківської карти; – через брокера на біржі (криптовалюту можна обміняти на основні валюти світу та навпаки); – в обмін на інші товари та послуги (продавець отримує монети на особовий рахунок).

В березні 2019 року Комітет з інтерпретацій МСФЗ обговорював дуже цікаву і актуальну тему криптовалют. Нагадаємо, що криптовалюта – це цифрова або віртуальна валюта, яка використовує криптографію для безпеки, вона не є грошовими коштами і не видається конкретною юрисдикцією або іншою стороною.

Володіння криптовалютою не представляє собою контракт між власником і іншою стороною, що не дозволяє її визнати фінансовим інструментом. Облікові аспекти криптовалюти обговорюється вже достатньо давно і досі не було досягнуто консенсусу між різними підходами до визначення криптовалюти як об'єкту бухгалтерського обліку.

Нарешті Комітет з інтерпретації МСФЗ висловив свою позицію – володіння криптовалютою відповідає визначенню нематеріального активу, яке надано в МСБО 38 «Нематеріальні активи», на тій підставі, що (а) воно може бути відокремлене від власника і продано або передано індивідуально; і (b) даний актив не дає власникові права на отримання фіксованої або визначеної кількості грошових одиниць.

В ході обговорення, Комітет з інтерпретації МСФЗ дійшов висновку, що:

– МСБО 2 «Запаси» застосовується до криптовалюти, коли вона зберігається для продажу в ході звичайної діяльності.

– Якщо МСБО 2 не застосовується, компанія має застосовувати МСБО 38 до запасів криптовалюти.

– Володіння криптовалютою не є фінансовим активом. Це тому, що криптовалюта НЕ є готівкою. Також це не інструмент власного капіталу іншої організації. Це не тягне за собою договірних права для власника, і це не договір, який буде або може бути врегульовано шляхом передачі власних пайових інструментах власника.

Водночас компанії зобов'язані дотримуватися вимог щодо розкриття інформації у Примітках до фінансової звітності незалежно від того, який стандарт (МСБО 2 чи МСБО 38) вони застосовують для криптовалюти.

Крім того компанії мають чітко розкрити судження, які були прийняті відносно визнання, оцінки та подання у фінансової звітності криптовалюти.

Комітет з інтерпретації МСФЗ також зазначив, що компанія може виступати в якості брокера-трейдера криптовалюти. У параграфі 5 МСБО 2 говориться, що брокери-трейдери – це особи, які купують або продають товари за дорученням інших осіб або за свій власний рахунок.

Запаси брокерів-трейдерів купуються головним чином з метою продажу в найближчому майбутньому і отримання прибутку від коливань ціни або маржі брокерів-трейдерів. За таких обставин компанія розглядає вимоги пункту 3 (b) МСБО 2 для товарних брокерів-трейдерів, які оцінюють свої запаси за справедливою вартістю за вирахуванням витрат на продаж.

Якщо компанія оцінює запаси криптовалюти за справедливою вартістю, то вона має зробити відповідні розкриття у Примітках до фінансової звітності відповідно до вимог п. 91-99 МСФЗ (IFRS) 13 «Оцінка справедливої вартості».

В контексті суттєвих коливань справедливої вартості криптовалют актуальним стає розкриття інформації щодо її зміни у період між звітною датою і датою затвердження фінансової звітності до випуску. По суті такі зміни після звітної дати не є коригуючими, але можуть бути достатньо суттєвими, щоб вимагалось обов'язкове розкриття у примітках до фінансової звітності, оскільки їх нерозкриття може вплинути на економічні рішення, що приймаються користувачами фінансової звітності на підставі фінансової звітності.

Дослідження показало, що сьогодні нормативна правова база України не дає ґрунтовних пояснень щодо регулювання ринку криптовалют. Це породжує закономірний дисбаланс, який полягає в тому, що економічні нововведення випереджають розвиток законодавства, що регулює взаємовідносини суб'єктів у сфері розрахунків та платежів. Відсутність правової бази приводить до посилення можливих валютних ризиків суб'єктів національної системи господарювання. Сьогодні існує дуже велика кількість криптовалют, а саме більше 1,5 тисячі видів. Ринок криптовалют (або «віртуальних» чи «електронних» грошей) успішно функціонує на світовому ринку. Але впровадження в грошовий обіг криптовалют підтримується не всіма країнами світу, зустрічається навіть повна заборона. Описані особливості функціонування криптовалюти, особливості її емісії та придбання суттєво відрізняються від особливостей функціонування фіатних валют. Станом на 30 січня 2018 року ринкова капіталізація криптовалют у світі становила 538,4 млрд. дол. США, при цьому 80% цієї суми припадають на десятку лідерів рейтингу цифрових валют, таких як Bitcoin, Bitcoin Cash, Ethereum, Ripple, EOS, Litecoin, Stellar Lumens, Neo, Dash і TRON. В результаті дослідження окреслено можливі загрози та переваги, пов'язані з їх використанням. Таким чином, перевагами криптовалют є відсутність зовнішнього чи внутрішнього адміністратора, анонімність, можливість для інвестування, відносна надійність, незалежність від політичної ситуації, оперативність, спрощення транзакцій тощо. Однак, як і будьяке інше нове явище, криптовалюта викликає чимало сумнівів, таких як втрата пароля або доступу до електронного гаманця, можливість хакерських атак, неможливість внесення до статутного капіталу юридичних осіб. Незважаючи на це, українські ІТ-фахівці продовжують інвестувати в цю валюту, в результаті чого

Україна сьогодні посідає 5 місце за кількістю користувачів біткоінгаманцями серед різних країн світу.

Список використаних джерел

1. Бруханський Р. Ф., Палюх М. С. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 350 с.
2. Бруханський Р. Ф. Управлінський облік. Навчальний посібник. Тернопіль : ТНЕУ, 2012. 223 с.
3. Бруханський Р. Ф. Управлінський облік. Навчальний посібник. Тернопіль : ТНЕУ, 2012. 223 с.
3. Гончаренко О., Богаченко М. Особливості функціонування криптовалют на світових фінансових ринках. Глобальні та національні проблеми економіки.
4. Григоревська О., Салазкін С. Особливості функціонування віртуальних криптовалют: економічний аспект. Глобальні та національні проблеми економіки.
5. Проценко А. Т. Правове регулювання обігу електронних грошей в Україні : дис. ... канд. юрид. наук ; 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право ; Міжрегіональна акад. упр. персоналом. Київ, 2016.
6. Куцевол М., Шевченко-Наумова О. Поняття та економічна природа криптовалюти.
7. Пуцентейло, П.Р., Гуменюк, О.О. Цифрова економіка як новітній вектор реконструкції традиційної економіки. Інноваційна економіка. 2018. № 5-6 (75). С. 131-143. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/32028>.
8. Пуцентейло, Петро. Цифрова економіка як новітня парадигма реконструкції традиційної економіки [Текст]. Цифрова економіка: тренди та перспективи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції [м. Тернопіль, 25 жовтня 2018 р.] / редкол. : П. Р. Пуцентейло, Б. О. Язлюк, Р. Ф. Бруханський [та ін.]. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. С. 109-112. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/32761>.